

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยที่มุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการกำหนด ติดตาม และตรวจสอบนโยบายสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแป้น อำเภอโพธาราม จังหวัดสมุทรสาคร โดยนำเสนอความมุ่งหมายของการวิจัย ขั้นตอนการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการกำหนด ติดตามและตรวจสอบ นโยบายสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแป้น อำเภอโพธาราม จังหวัดสมุทรสาคร
2. เพื่อหาแนวทางในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนด ติดตาม และตรวจสอบ นโยบายสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแป้น อำเภอโพธาราม จังหวัดสมุทรสาคร
3. เพื่อติดตามและการประเมินผลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนด ติดตาม และตรวจสอบนโยบายสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแป้น อำเภอโพธาราม จังหวัดสมุทรสาคร

ขั้นตอนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย ขั้นตอน 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการ ดำเนินการดังนี้

- 1.1. เตรียมภาคีนักวิจัย ค้นหาวิจัยในพื้นที่ โดยใช้เทคนิค snow ball ได้แก่นักวิจัยในพื้นที่คือ ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน นักวิชาการอิสระ และหน่วยงานราชการในพื้นที่อำเภอ บ้านแป้น
- 1.2. ประชุมทีมวิจัย เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของ โครงการวิจัย บทบาท หน้าที่ของผู้ร่วมวิจัย
- 1.3. ประสานงานกับองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแป้น และติดต่อกับประชาชน ทั่วไปในการเข้าร่วมโครงการ

1.4.ศึกษาบทบาทของชุมชนพื้นที่เป้าหมาย จากเอกสาร ตำรา สํารวจ สอบถาม และสัมภาษณ์

1.5.ร่วมกันวิเคราะห์สภาพ ปัญหา และความต้องการในการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ในการกำหนด ติดตาม และตรวจสอบนโยบายสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแป้น อำเภอโพธารณะ แก้ว จังหวัดสกลนคร

ขั้นที่2 ขั้นการวางแผนพัฒนา (Plan) ดำเนินการดังนี้

2.1.ประชุมกลุ่มผู้ร่วมวิจัย และแกนนำชุมชน เพื่อร่วมกันหาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชน

2.2.นำผลของการวิเคราะห์สภาพ ปัญหา และความต้องการการพัฒนาการมีส่วนร่วม มาให้กลุ่มผู้ร่วมวิจัย และแกนนำชุมชนร่วมกันวิพากษ์ โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่มย่อย และแบบสัมภาษณ์

2.3.ผู้วิจัย ผู้ร่วมวิจัย และแกนนำชุมชนร่วมกันสรุปแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชน

2.4.วางแผนปฏิบัติการ พัฒนาการมีส่วนร่วมในการกำหนด ติดตาม และตรวจสอบ นโยบายสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบล

ขั้นที่3 ขั้นดำเนินการพัฒนาและสังเกต (Act and observe)

3.1.ดำเนินการพัฒนาการมีส่วนร่วมตามแผนปฏิบัติการที่กำหนดไว้ ดังนี้

3.1.1.จัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชน

3.1.2.จัดทำแผนพัฒนาตำบล

3.1.3.จัดเวทีสนทนากลุ่มย่อย

3.1.4.จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อหลอมรวมและบูรณาการ

3.1.5.จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อถอดบทเรียน

3.1.6.จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อจัดทำต้นแบบการเรียนรู้ของประชาชน

3.1.7.จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมให้ความรู้

3.2.สรุปผลการดำเนินงานพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนด ติดตาม และตรวจสอบ นโยบายสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแป้น อำเภอโพธารณะ แก้ว จังหวัดสกลนคร

ขั้นที่ 4 ขั้นสะท้อนผลการพัฒนา (Reflect)

4.1.หาข้อสรุปในการพัฒนาร่วมกัน

4.2.สรุปผลการดำเนินงาน

สรุปผลการวิจัย

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนด ติดตาม และตรวจสอบนโยบายสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแป้น อำเภอโพธาราม จังหวัดสุพรรณบุรี สรุปผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนด ติดตามและตรวจสอบนโยบายสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแป้น อำเภอโพธาราม จังหวัดสุพรรณบุรี

1.1. ผลการศึกษาสภาพ ในการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการกำหนด ติดตาม และตรวจสอบนโยบายสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแป้น พบว่าในปัจจุบันการกำหนดนโยบายสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแป้น ยังไม่เปิดโอกาสให้ผู้นำชุมชน ประชาชนชาวบ้าน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลของแต่ละหมู่บ้าน เข้าร่วมกันทุกครั้ง ประชาชนในแต่ละหมู่บ้านที่เสนอตนเข้าร่วมมีน้อย เหตุเพราะ ไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรม ต้องใช้เวลาในการประกอบอาชีพ ทำมาหากิน แต่ในการจัดเวทีประชาคมหมู่บ้านทั้ง 10 หมู่บ้าน ได้ดำเนินการแล้วเสร็จ มีวัตถุประสงค์เพื่อเปิดรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากชุมชน ในการเสนอสภาพปัญหา ความเดือดร้อน สภาพสิ่งแวดล้อมในชุมชน เพื่อร่วมกันกำหนดนโยบายสาธารณะของหมู่บ้านให้ตรงกับความต้องการของชุมชน

1.2. ผลการศึกษาปัญหาของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแป้น ผลการศึกษาพบว่า

1.2.1. ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนแต่ละหมู่บ้าน จะมีความคล้ายคลึงกัน สรุปได้ดังนี้

1.2.1.1. ปัญหาการขาดแคลนแหล่งน้ำในฤดูฝนและฤดูแล้ง เพื่อการเกษตรกรรม

1.2.1.2. ปัญหารายได้จากการเกษตรตกต่ำ

1.2.1.3. ปัญหาราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ

1.2.1.4. ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติลดลง

1.2.1.5. ปัญหาหนองน้ำเสื่อมโทรม

1.2.1.6. ปัญหาการใช้สารเคมีในการเกษตรกรรม

1.2.1.7. ปัญหาการทิ้งขยะมูลฝอยในเขตชุมชน

- 1.2.1.8.ปัญหาการเผาขยะมูลฝอยในเขตชุมชน
- 1.2.1.9.ปัญหาด้านสุขภาพอนามัยชุมชน
- 1.2.1.10.ปัญหาการขี้ขี้ยานพาหนะในชุมชน
- 1.2.1.11.ปัญหาวิทยุรบกวนก่อนความถี่อื่นในชุมชน
- 1.2.1.12.ปัญหามลพิษจากสิ่งแวดล้อมในชุมชน
- 1.2.1.13.ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดให้โทษในชุมชน
- 1.2.1.14.ปัญหาการรบกวนที่สาธารณะประโยชน์ริมฝั่งหนองหาร

1.2.2.ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนด ติดตามและตรวจสอบนโยบายสาธารณะ ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายสาธารณะ ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการกำหนด ติดตามนโยบายสาธารณะ ประชาชนขาดความตระหนักและเห็นความจำเป็นของการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบล ประชาชนไม่เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการกำหนด ติดตามและตรวจสอบนโยบายสาธารณะ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแป้นไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนด ติดตามและตรวจสอบนโยบายสาธารณะเท่าที่ควร ประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมไม่หลากหลายอาชีพ โดยเฉพาะกลุ่มเกษตรกรที่เป็นชาวนา ชาวสวน ชาวไร่ และอาชีพรับจ้างทั่วไปจะเข้ามามีส่วนร่วมในระดับน้อย ทุกหมู่บ้าน 10 หมู่บ้านของตำบลบ้านแป้น ได้ดำเนินการจัดเวทีสาธารณะ เวทีประชาคมหมู่บ้านจริง แต่มีปัญหาประชาชนทั่วไปที่มีหลากหลายอาชีพ โดยเฉพาะกลุ่มเกษตรกร (ชาวนา ชาวสวน ชาวไร่) รับจ้างทั่วไป ยังเข้ามามีส่วนร่วมในระดับน้อย บุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ และจัดทำแผนพัฒนาตำบลก็คือ กลุ่มข้าราชการในพื้นที่ ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้านเท่านั้น ที่ได้รับเชิญจากองค์การบริหารส่วนตำบล ขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชนก็คือ รับฟังข้อเสนอ นโยบายสาธารณะ หรือ แผนพัฒนาตำบลที่ได้รับการร่างแล้ว ไม่ได้เกิดจากการร่วมแสดงความคิดเห็นของประชาชนโดยตรง

1.2.3.ความต้องการของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนด ติดตามและตรวจสอบนโยบายสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแป้น อำเภอโพธิ์นาแกว จังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนทุกหมู่บ้าน ทั้ง 10 หมู่บ้าน ของตำบลบ้านแป้น อำเภอโพธิ์นาแกว มีความต้องการที่จะเข้ามามีส่วนร่วม ในการกำหนด ติดตามและตรวจสอบ นโยบายสาธารณะร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแป้น โดยต้องการเข้าร่วม 5 ขั้นตอน คือ

- 1.2.3.1.ร่วมในขั้นตอนการศึกษาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน หมู่บ้าน

1.2.3.2. ร่วมในขั้นตอนการค้นหาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อร่วมกันพิจารณาว่าปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนมีสาเหตุของปัญหาจากอะไร ช่วยกันรวบรวมสาเหตุปัญหาให้ได้มากที่สุด เพื่อนำไปสู่แนวทางการแก้ไขที่เป็นไปได้ มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของประชาชน

1.2.3.3. ร่วมในขั้นตอนการกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนเป็นขั้นตอนที่สำคัญ เพราะประชาชนจะมีส่วนร่วมในการคิด พิจารณาเลือกกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ตรง หักลั่นไปหรือลดน้อยลง

1.2.3.4. ร่วมในขั้นตอนการลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน นับตั้งแต่การประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจถึงเป้าหมายของกิจกรรม วิธีการทำกิจกรรม การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ระหว่าง ในชุมชนที่เข้าร่วมกิจกรรม

1.2.3.5. ร่วมในขั้นตอนการประเมินผลการปฏิบัติงาน เป็นขั้นตอนที่ประชาชนได้ทำการประเมินผลสำเร็จของกิจกรรม ว่าดีหรือไม่ดีอย่างไร ควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไรบ้าง เพื่อเป็นบทเรียนในการทำกิจกรรมอื่นๆ ในชุมชนต่อไป แบ่งเป็น 3 ระยะ คือระยะก่อนเริ่มปฏิบัติงาน ระยะระหว่างการปฏิบัติงาน และระยะหลังการปฏิบัติงาน

2. ผลการกำหนดแนวทางการวางแผนพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการกำหนด ติดตามและตรวจสอบนโยบายสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแป้น อำเภอโพธาราม จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า แนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนมี 7 แนวทางคือ

2.1. การจัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนในด้านการมีส่วนร่วม และนโยบายสาธารณะ

2.2. ร่วมจัดทำแผนพัฒนาตำบล

2.3. จัดเวทีสนทนากลุ่มย่อย

2.4. จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อหลอมรวมและบูรณาการ

2.5. จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อถอดบทเรียน

2.6. จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำต้นแบบการเรียนรู้ของประชาชน

2.7. จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมให้ความรู้

3. ผลการดำเนินการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนด ติดตาม และตรวจสอบนโยบายสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแป้น อำเภอโพธาราม จังหวัด

สกลนคร ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ ขั้นตอนการวางแผนพัฒนา การกำหนด แนวทางการพัฒนา นำเสนอโครงการและกิจกรรมพัฒนา ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล ในการ กำหนดนโยบายสาธารณะ โดยพบว่าในบางหมู่บ้าน ประชาชนถูกชักชวนจากองค์การบริหารส่วน ตำบลให้เข้าร่วม บางหมู่บ้านประชาชนแสดงเจตจำนงและขอเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนด นโยบายสาธารณะเอง แต่มักจะอยู่ที่ขั้นตอนการกำหนดนโยบายสาธารณะเท่านั้นขั้นตอนการ ติดตามและตรวจสอบนโยบายสาธารณะ แต่ประชาชนมีความต้องการที่จะเข้าร่วมเป็นกรรมการ ของหมู่บ้านในการติดตามและตรวจสอบ การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล เกี่ยวกับ นโยบายสาธารณะ และผลการวิจัยยังพบว่า ประชาชนในชุมชนมีโอกาสเสนอโครงการในชุมชน โดยมีเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานราชการเป็นผู้ให้คำปรึกษาหารือ จนได้โครงการและกิจกรรมที่ ดำเนินงานในชุมชน และมีโอกาสเข้าร่วมในกิจกรรมการกำหนดนโยบายสาธารณะ การจัดทำ แผนพัฒนาตำบลแต่ยังไม่มีโอกาสร่วมตัดสินใจในทุกกิจกรรมของชุมชน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

3.1 การจัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนในด้านกรมีส่วนร่วมและการกำหนด นโยบายสาธารณะ พบว่า ทำให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายมีความรู้ความเข้าใจเรื่องกรมีส่วนร่วมและ นโยบายสาธารณะเพิ่มมากขึ้น โดยพบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4, 53$)

3.2 ผลการจัดทำแผนพัฒนาตำบล พบว่าประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำ แผนพัฒนาตำบลทุกขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่าประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วม มีความพึงพอใจอยู่ใน ระดับมาก และมีความกระตือรือร้นในการเข้าร่วม และเชื่อมั่นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลจะ พิจารณาตำบลได้ตรงกับปัญหา ความต้องการของชุมชนท้องถิ่น

3.3 การจัดเวทีสนทนากลุ่มย่อย พบว่า เป็นช่องทางที่ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามี ส่วนร่วมกับหน่วยงานท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพ

3.4 การประชุมเชิงปฏิบัติการ ผลการศึกษาพบว่า เป็นแนวทางการพัฒนากรมีส่วนร่วม ของประชาชนที่สนับสนุน และส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมช่องทางหนึ่งที่จะเป็น การพัฒนาศักยภาพของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อการหลอมรวมและบูรณาการเพื่อถอด บทเรียนจากการดำเนินงาน เพื่อจัดทำต้นแบบการเรียนรู้ของประชาชนและเพื่อจัดทำหลักสูตรการ ฝึกอบรมให้ความรู้

4. สะท้อนผลการพัฒนา ผลการวิจัย จากการจัดเวทีสนทนากลุ่มย่อย ในการสะท้อนผลจาก การพัฒนากรมีส่วนร่วมในการกำหนด ติดตามและตรวจสอบนโยบายสาธารณะขององค์การ บริหารส่วนตำบลบ้านแป้น อำเภอโพธาราม จังหวัดสกลนคร พบว่า แนวทางการส่งเสริมกรมี

ส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนด ติดตาม และตรวจสอบนโยบายสาธารณะควรดำเนินการ ดังนี้

4.1. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในรูปของกลุ่ม เป็นการส่งเสริมให้กลุ่มประชาชนในแต่ละหมู่บ้านรวมตัวกัน เสนอความคิด วิเคราะห์ และปฏิบัติกิจกรรม สรุปหรือถอดบทเรียนจากการดำเนินงาน

4.2. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในรูปองค์กร โดยจัดตั้งคณะกรรมการต่างๆขึ้นทำกิจกรรม มีการแบ่งแยกหน้าที่และความรับผิดชอบที่ชัดเจน มีการจัดเวทีด้านความคิดเพื่อทำการวิเคราะห์ปัญหาในชุมชนร่วมกัน และเผยแพร่มติหรือความคิดออกไปยังชุมชนใกล้เคียง เพื่อนำไปสู่การรวมตัวเป็นเครือข่ายหมู่บ้าน เครือข่ายตำบล

อภิปรายผลการวิจัย

จากสรุปผลการวิจัย การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนด ติดตาม และตรวจสอบนโยบายสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแป้น อำเภอโพธาราม จังหวัดสุพรรณบุรี ขออภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนด ติดตามและตรวจสอบนโยบายสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแป้น อำเภอโพธาราม จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่าประชาชนยังเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะน้อย เพราะองค์การบริหารส่วนตำบลยังไม่เปิดโอกาสหรือช่องทางให้ประชาชนทั่วไปเข้ามามีส่วนร่วม แต่เปิดโอกาสให้ผู้นำชุมชน ประชาชนชาวบ้าน สมาชิกสภา อบต. ของแต่ละหมู่บ้านเข้าร่วม โดยพบว่า ปัญหาการเข้ามามีส่วนร่วมคือ ประชาชนทั่วไปไม่มีเวลาเข้าร่วมในกิจกรรม เวลาส่วนมากจะใช้ในการประกอบอาชีพ และประชาชนส่วนใหญ่ ขาดความตระหนักและเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม บางหมู่บ้านประชาชนขาดความมั่นใจในตนเอง ไม่กล้าคิด ไม่กล้าทำ ไม่เกิดความรู้สึกว่าตนเอง เป็นผู้บริหารจัดการชุมชน และสามารถจะเปลี่ยนแปลงชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองได้ ผลการวิจัยในด้านความต้องการในการมีส่วนร่วมกำหนด ติดตามและตรวจสอบนโยบายสาธารณะ พบว่า ประชาชนมีความต้องการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแป้น อยู่ในระดับมากโดยต้องการจะเข้ามามีส่วนร่วม 5 ขั้นตอน คือ ร่วมศึกษาสภาพปัญหา ที่เกิดขึ้นในชุมชน ร่วมค้นหาสาเหตุของปัญหา ร่วมกำหนดแนวทางการแก้ไข ปัญหา ร่วมลงมือปฏิบัติ และร่วมประเมินผลการปฏิบัติงาน ซึ่ง สอดคล้องกับไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์ (2539:23) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการสร้างจิตสำนึกต่อการพัฒนาให้ได้ผลต่อ

ความต้องการ และปัญหาชุมชน ควรต้องส่งเสริมให้ประชาชนเข้าใจความหมายของการมีส่วนร่วมต่างถูกต้อง และกระตุ้นให้ประชาชนเกิดความต้องการและมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตน เกิดความตระหนัก รับรู้และมีจิตสำนึกต่อการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน และร่วมกันหาทางแก้ไขปัญหา และประชาชนต้องลงมือ ศึกษาปัญหาในชุมชน วิเคราะห์สาเหตุ ปัญหาเพื่อนำไปสู่กระบวนการแก้ไขปัญหาต่อไป ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ในกิจกรรมของชุมชนต้องมาจากการคิด การตัดสินใจ กำหนดทางเลือกของตนเอง ได้ด้วยตนเอง โดยมีเงื่อนไขว่า ประชาชนต้องมีอิสระ ที่จะเข้าร่วมกิจกรรม มีความสามารถที่จะเข้าร่วมกิจกรรม และมีความเต็มใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชฎาพร เสาร์เจริญ(2548:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการจัดทำแผนพัฒนา การศึกษาของเทศบาลตำบลช้างเผือก อำเภอเมืองเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรส่วนน้อยที่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา เพราะส่วนใหญ่ไม่ได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการจัดทำ แต่มีส่วนร่วมแค่การประชุม เพื่อนำแนวทางการพัฒนามากำหนดเป็นวัตถุประสงค์ของโครงการ นอกจากนี้ยัง สอดคล้องกับวสันต์ ขอดศิริ (2547:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา ขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น กลุ่มโรงเรียนดอยเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า เจ้าหน้าที่และตัวแทนของประชาชน ในองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายในการวางแผนจัดการศึกษา ของโรงเรียน

2. ผลการกำหนดแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนด ติดตาม และตรวจสอบนโยบายสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแป้น อำเภอโพธาราม จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนด ติดตามและตรวจสอบนโยบายสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแป้น มี 7 แนวทางคือ 1.จัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนในด้านการมีส่วนร่วมและนโยบายสาธารณะ 2.ร่วมจัดทำแผนพัฒนาตำบล 3.ร่วมจัดเวทีสนทนากลุ่มย่อย 4.จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อหลอมรวมและบูรณาการ 5.จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อถอดบทเรียน 6.จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำต้นแบบการเรียนรู้ของประชาชน 7.จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมให้ความรู้ ที่เป็นเช่นนี้สืบเนื่องมาจาก ประชาชนในตำบลบ้านแป้น ส่วนมากยังขาดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ขั้นตอนการมีส่วนร่วม แนวทางการเข้ามามีส่วนร่วม และขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ ดังนั้น จึงร่วมกันกำหนดแนวทางในการพัฒนา โดยวิธีการฝึกอบรมให้ความรู้ควบคู่กับการประชุมเชิงปฏิบัติการในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล การมีส่วนร่วมควรจะร่วมในขั้นตอนการกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ในชุมชน 4 ประการคือ 1.การเข้าถึงประชาชน โดยการ

ส่งเสริมสนับสนุน ให้ร่วมคิดร่วมกันพิจารณาสาเหตุปัญหา เลือกปฏิบัติกิจกรรม 2.การเสริมสร้าง ความรู้ความเข้าใจให้ประชาชน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน 3.หลักการ ประสานงาน 4.หลักการประหยัด สอดคล้องกับไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์ (2531:24-29) ที่นำเสนอ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนควรเชิญชวนประชาชนเข้าร่วม กิจกรรมด้วยความเต็มใจ และให้โอกาสประชาชนเสนอเสนอความเห็นเกี่ยวกับ กิจกรรม โครงการและการนำเสนองาน โครงการ ตลอดจนมีโอกาส เสนอโครงการในชุมชน ดังนั้น ยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ในกิจกรรมการพัฒนา 2 ด้าน คือ ด้านการ จัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความรู้และประสบการณ์ระหว่างกลุ่ม จัดทัศนศึกษาดูงานและจัดอบรมให้ความรู้ การฝึกทักษะ ลงมือปฏิบัติกิจกรรม และด้านการพัฒนา เครือข่ายเพื่อให้แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ ข้อมูล ข่าวสารระหว่างสมาชิกเครือข่าย เพื่อให้ ชุมชนมีความเข้มแข็งพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน และการกำหนดแนวทางการมีส่วนร่วมของ ประชาชนว่า ต้องส่งเสริมในรูปกลุ่ม และองค์กรโดยให้ประชาชนคิดวิเคราะห์ คิดค้น ทดลอง กิจกรรม และสรุปบทเรียน โดยการศึกษาดูงาน จัดอบรมสมาชิก และจัดตั้งกรรมการขึ้นมา รับผิดชอบ ในการทำกิจกรรม วิเคราะห์ปัญหา และแนวทางแก้ปัญหาาร่วมกัน สอดคล้องกับงานวิจัย ของ พิระ พรนวม (2544:บทคัดย่อ) สุรพล ไคร์วานิส (2544:บทคัดย่อ) วรวรรณ ตันชมเสน (2546:บทคัดย่อ) นันทิพย์ เสือสารตัน (2546:บทคัดย่อ) วสันต์ ขอดศิริ (2547:บทคัดย่อ) ชญาพร เสาร์เจริญ(2548:บทคัดย่อ) ณัฐวุฒิ หลวงธิดา (2549:บทคัดย่อ) เทิดศักดิ์ จันเสรี (2549:บทคัดย่อ) ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชน คือการทัศนศึกษาดูงาน การ จัดอบรมให้ความรู้ร่วมจัดทำแผนพัฒนาต่างๆ และควรมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการ ดำเนินงาน ขององค์การบริหารส่วนตำบล หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และจัดประชุมเพื่อสรุปผลการ ดำเนินงาน

3.ผลการดำเนินงานการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนด ติดตามและ ตรวจสอบนโยบายสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแป้น อำเภอโพธาราม จังหวัด สกลนคร พบว่า ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการกำหนดนโยบายสาธารณะ ขึ้นการวางแผน พัฒนา กำหนดแนวทางการพัฒนา นำเสนอโครงการ กิจกรรมและนโยบายสาธารณะตั้งแต่ระดับ หมู่บ้าน และหลอมรวมเป็นแผนพัฒนาตำบล จัดเวทีประชาคมตำบล จัดประชุมเพื่อร่วมกันถอด บทเรียน กำหนดหลักสูตรการฝึกอบรมให้ความรู้ แต่ในขั้นตอนของการติดตาม และตรวจสอบการ ดำเนินนโยบายสาธารณะยังมีน้อย ที่เป็นเช่นนี้สืบเนื่องมาจากองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแป้น เปิดโอกาสให้แต่ละหมู่บ้าน จัดเวทีประชาคมหมู่บ้าน เพื่อค้นหาปัญหา แนวทางการแก้ปัญหาที่

เกิดขึ้นในชุมชน และทีมวิจัยได้จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ขั้นตอนการมีส่วนร่วม ขั้นการกำหนด ติดตามและตรวจสอบนโยบายสาธารณะ และจัดประชุมเพื่อระดมความคิด หลอมรวมปัญหาของตำบล นำไปสู่การกำหนดนโยบายสาธารณะของตำบล ส่งผลให้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ได้ตรงตามปัญหาและความต้องการแก้ปัญหาชุมชน ได้ตรงกับข้อเท็จจริง ดังนั้น ได้เสนอยุทธศาสตร์ในการส่งเสริม การมีส่วนร่วมของประชาชน ในกิจกรรมพัฒนาจะต้องมีส่วนร่วม ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ จัดอบรมให้ความรู้ ลงมือปฏิบัติงานด้วยตัวเอง 3วิธี คือ 1.การใช้ข้อมูลข่าวสารร่วมกัน (Sharing information) ข้อมูลที่ถูกต้อง ชัดเจน 2.จัดการฝึกอบรม(Traning) เน้นการสื่อสาร สร้างทีมงาน ติดตามผลการนำความรู้จากการอบรมไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและชุมชน และ3.วิธีการเสริมแรง (veinforcement) ด้วยการให้รางวัล ให้ค่าตอบแทนเมื่อทำงานเสร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่ง ที่เสนอแนวทางการส่งเสริม การมีส่วนร่วมของประชาชนควรส่งเสริมในรูปกลุ่ม องค์กร และกลุ่มเครือข่ายตั้งแต่การส่งเสริมให้ศึกษาสภาพ ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน แนวทางการแก้ปัญหา ลงมือปฏิบัติการเพื่อแก้ปัญหา และติดตามประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อนำมาปรับปรุง ในการดำเนินงานอื่นๆ สอดคล้องกับ อภิชัย พันธเสน(2539:23) กล่าวว่า แนวทางที่จะนำไปสู่การกระทำกิจกรรมในชุมชนให้มีประสิทธิภาพ ควรจะเริ่มต้นจากการให้ ประชาชนเข้าใจ ความหมายของการมีส่วนร่วม เกิดความต้องการที่จะแก้ปัญหาในชุมชน เพราะเกิดความตระหนักรับรู้ และมีจิตสำนึกสาธารณะต่อการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน แล้วร่วมกันลงมือแก้ปัญหอย่างเป็นกระบวนการซึ่งมาจากความเชื่อที่ว่า คนทุกคนมีความสามารถในการคิด และการตัดสินใจ กำหนดทางเลือกของตนได้ด้วยตนเอง โดยมีเงื่อนไขว่า ประชาชนต้องมีอิสระที่จะเข้าร่วม (Freedom to participate autonomy) มีความสามารถที่จะเข้าร่วมกิจกรรม (ability to participate) และมีความเต็มใจที่จะเข้าร่วม(Willing to participate)

ข้อเสนอแนะ

1.ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1.1.แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชน มีหลายแนวทาง เช่น การอบรม การสัมมนา การวิจัย การศึกษาดูงาน การประชุมเชิงปฏิบัติการ การฝึกทักษะ การจัดทำแผน เป็นต้น แต่ละแนวทางมีความเหมาะสมกับด้านที่ต้องการพัฒนาตามปัญหา ความต้องการของแต่ละชุมชนที่แตกต่างกัน บางแนวทางต้องใช้เวลา และงบประมาณ ดังนั้น ถ้าต้องการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนให้ได้ผลดี จะต้องศึกษาถึงความต้องการและแนวทางในการพัฒนา เพื่อให้การพัฒนาที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

1.2.การพัฒนาโดยใช้แนวทางการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการการฝึกทักษะการปฏิบัติงาน ถ้าจะให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องต้องมีการติดตามผล ว่าได้นำความรู้ ทักษะที่ได้จากการอบรมไปปรับปรุง และพัฒนางานให้เกิดการเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้นหรือไม่หรือมีปัญหาอย่างไร

1.3.แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล องค์การบริหารส่วนตำบลหรือองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ควรส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในรูปของกลุ่มประชาชน ส่งเสริมในรูปขององค์กร และเครือข่าย

2.ข้อเสนอแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1.ควรศึกษาถึงศักยภาพการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

2.2.ควรศึกษาถึงรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชน ในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น